

11. *Проект першого українського високогірного «захистку» (туристичної бази) на полонині Плісце в Горганах (1935 р.).*

12. *Церква святої Параскеви в селі Ільник Турківського р-ну Львівської області (1928 р.).* Збудована в неовізантійському стилі вирізняється аркатурою підсіння-галереї нижнього ярусу, фактурою площин стін, викладених з каменю та обрамленнями віконних прорізів з тесаного каменю.

13. *Прибутковий житловий будинок для товариства «Карпатія» на вулиці Глибокій, 11 у Львові (1938-1939 рр.).*

ЛІТЕРАТУРА

1. *Архітектура Львова: Час і стилі. XIII-XXI ст. – Львів: Центр Європи, 2008. – С. 558.*
2. *Вуйцик В. Конкурс на найкращий проект відбудови церкви Св. Духа // Галицька брама. – № 6 (66), 2000. – С. 7.*
3. *ДАЛО. Ф. 2. Оп. 1. Спр. 3414.*
4. *ДАЛО. Ф. 2. Оп. 2. Спр. 2681.*
5. *ДАЛО. Ф. 1. Оп. 29. Спр. 1482.*
6. *ДАЛО. Ф. 2. Оп. 2. Спр. 2714.*
7. *ДАЛО. Ф. 1. Оп. 29. Спр. 2191.*
8. *Ностальгія ...: Фотоальбом: [До 100-річчя від дня народження О. Пежанського] / Упоряд. В. Пилип'юк. – Львів, 1992. – 120 с.: іл.*
9. *Посацька Д. Український пантеон. Плани розбудови Національного музею у Львові в 1920-60-их рр. // Народознавчі зошити. – № 5-6. – 2004. – С. 870-875.*
10. *Слободян В.М. Церкви України. Перемишська єпархія. – Львів, 1998. – С. 676.*
11. *Тимофієнко В.І. Пежанський Олександр Григорович // Зодчі України кінця XVIII-поч. XX століть. Біографічний довідник. – К.: НДІТІАМ, 1999.*
12. *«У безмежній черзі...» // Газета «СВОБОДА». – 4. X., 1972. – Ч. 183. – Джерзі Сімі і Нью-Йорк <http://www.svoboda-news.com/archiv/pdf/1972/Svoboda-1972-183.pdf>*
13. *Фонд графіки Національного музею у Львові. Спр. 4974-4976, 4978.*
14. *Фонд графіки Національного музею у Львові. Спр. 5523, 5525, 5526, 5528.*
15. *Фонд графіки Національного музею у Львові. Спр. 4969-4972.*
16. *Фонд графіки Національного музею у Львові. Спр. 4462, 4464.*
17. *Фонд графіки Національного музею у Львові. Спр. 4961, 4963-4965.*
18. *ЦДІА у Львові. Ф. 451, Оп. 1. Спр. 264. Справа про проведення конкурсу на кращий проект Церкви Святого Духа в м. Львові.*
19. *LISTA OSOB ODZNACZONYCH "MEDALEM 10-lecia POLSKI LUDOWEJ" Uchwałą Rady Państwa z dnia 16 czerwca 1955 r, nl 0/891. – na wniosek Ministra Miast i Osiedli Monitor Polski Nr 112. – 1. XII. 1955 r. – st. 1813.*
20. *Pszczółkowski M. Architektura Stanisławowa II Rzeczypospolitej // Stan badań nad wielokulturowym dziedzictwem dawnej Rzeczypospolitej. – T. IV. – Białystok, 2013. – S. 411.*

*Ярослав Васишин
(Івано-Франківськ, Україна)*

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ПРОСТОРУ ПРИКАРПАТТЯ

Формування рекреаційно-туристичного простору Прикарпаття відбувалося упродовж століть і обумовлене чинниками, які мають складну соціальну, економічну, історичну та культурно-мистецьку складові. Вирішення цих складних завдань вимагає підготовки фахівців нової формації, здатних дати відповідь на всі виклики суспільства з проблем поліпшення якості сучасного формування рекреаційного і туристичного просторів.

Важливим фактором розроблення навчальних програм напрямів підготовки «Архітектура», «Туризм» та спеціальностей «Архітектура будівель і споруд»,

«Туризмознавство» в Інституті архітектури будівництва і туризму Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу є пріоритетний для Прикарпаття напрям туристично-рекреаційної галузі, яка покликана зберегти структуру і стабільність природних екосистем та сприяти зростанню соціально-економічного розвитку регіону.

Завданням *випускової кафедри архітектурного проектування* є підготовка висококваліфікованих кадрів архітекторів, які володіють сучасними методами проектування, знають основні тенденції й досягнення світової архітектурної практики і одночасно зможуть врахувати традиції народного будівництва регіону, зберегти автентичні пам'ятки та примножити ці здобутки новими виразними будівлями. Саме потреба у таких кадрах архітекторів зумовила формування навчальних програм.

Один із основних напрямів наукових досліджень кафедри спрямований на розроблення теоретико-методологічних основ архітектурної організації рекреаційного простору Прикарпаття, естетичну організацію архітектурного середовища на основі традицій народного зодчества та мистецтва регіону.

Предметом наукового дослідження виступає процес розвитку та просторової організації рекреаційного простору Прикарпаття в умовах поглибленого врахування етнографічних чинників.

Наявні напрацювання дають змогу прослідкувати процес становлення архітектури краю як самобутнього унікального середовища життєдіяльності прикарпатців, зі специфічними умовами та способом загосподарювання, традиціями народного будівництва і культури, етнічними особливостями. Саме з аналізу автентичної архітектури дізнаємося про самобутню культуру, побут, мистецтво місцевого народу, його вірування і традиції.

Важливою методологічною вимогою для студентів є комплексний підхід при дослідженні окремих етнографічних чинників розвитку рекреаційної сфери, який проводиться на трьох ієрархічних рівнях: рекреаційний регіон, населений пункт, рекреаційний об'єкт (садиба). Виділено цілу низку чинників, що утворюють структурну етнографічну схему, для дослідження їх впливу на архітектурну організацію рекреаційного простору. Чинники умовно об'єднують в групу духовних та групу матеріальних, які між собою взаємопов'язані.

Основну увагу при архітектурній організації рекреаційного простору регіону слід звертати на: а) наявність територій традиційного використання етнографічного потенціалу; б) структуру розпланування поселень; в) загальну просторову композицію; г) поєднання історичного розпланування з природним довкіллям і транспортною мережею.

Оцінка значення історико-архітектурної спадщини у сучасному формуванні рекреаційного простору, збереженість середовища і сформованих просторових відносин здійснюється за такими ознаками:

1) за рівнем збереження історично сформованого розпланування на: а) повністю збережене; б) частково порушене; в) втрачене;

2) за рівнем збереження цінної історичної забудови на: а) повністю збереглася; б) частково порушена; в) в цілому деформована, збереглися окремі пам'ятки архітектури;

3) за значенням історико-архітектурної спадщини у просторі на: а) загального домінування; б) локального домінування; в) окремі просторові акценти;

4) за рівнем збереження історично сформованої просторової композиції і складових історико-архітектурної спадщини на: а) збережену; б) частково порушену; в) втрачену.

Завданням *випускової кафедри туризму* є підготовка висококваліфікованих кадрів туристичної індустрії, яка передбачає знання цілої низки аспектів світоглядної, культурної, пізнавальної, естетичної, комунікативної, соціальної складових

туризмознавства.

Подаємо деякі розділи структури загальної теорії туризму, які враховані при формуванні навчальних програм:

1) філософія туризму: надає можливість глибокого й комплексного аналізу сутності туризму, його гуманістичних та організаційно-управлінських функцій;

2) географія туризму: передбачає вивчення геопросторової організації туристичного бізнесу на глобальному, регіональному, національному ринку туристичних послуг;

3) історія туризму: розглядає культурну спадщину людства як гуманітарну складову туризмознавства;

4) економіка туризму, вплив якої помітний із часів індустріальної революції та індустріального суспільства, в рамках якого зародилася туристична індустрія;

5) соціологія туризму: розглядає туризм як соціальний феномен;

6) педагогіка туризму, предметом вивчення якої є процес формування особистості фахівця туристичної індустрії;

7) психологія туризму: допомагає отримати розуміння мотивації туристів, їх переваг і поведінки, які необхідно приймати при розробці стратегічного менеджменту в туризмі;

8) юридичні науки, право: вимагають вивчення законодавства різних країн і попиту в питаннях захисту туристичних споживачів;

9) архітектура: дає можливість вивчити архітектурні пам'ятки, а також познайомитися із сучасними особливостями рекреаційних комплексів;

10) культура: допомагає вивчати соціокультурні комунікації та їх прояв у сучасній туристичній діяльності, розуміння основних принципів життєустрою, розуміння комунікацій як елемента зв'язку між різними соціокультурними системами.

У час швидких соціально-економічних змін значення рекреації для повноцінної життєдіяльності людини постійно зростає. Причиною цьому є зростання науково-технічного прогресу, що обернено пропорційний екології. Нові підходи до формування рекреаційного середовища викликають бурхливий прогрес в економіці, суспільно-політичні перетворення, розвиток новітніх технологій, гострі соціальні протиріччя.

За останнє століття відпочинок з дозвілля перетворився на потужну туристичну індустрію, яка сформувалася як окрема галузь, яка повинна не тільки задовольняти потреби рекреантів, але й випереджати їх у часі.

Рекреаційні споруди та комплекси, рекреаційне середовище повинні забезпечувати повну гармонію архітектури і природи.

Зміна соціально-економічних умов у державі безпосередньо вплинула і на формування рекреаційної інфраструктури масового відпочинку та туризму. В Україні відбуваються значні зміни в організації та проектуванні рекреаційних об'єктів.

Сучасний туризм намагається зберегти цінні рекреаційні ресурси шляхом прийняття спеціальних законодавчих актів, створення мережі національних парків, природних і культурних заповідників та інших охоронних об'єктів. Завдяки туризму підвищується екологічна свідомість населення, поліпшується загальний природозахисний стан регіону.

Серед чинників архітектурної організації туристично-рекреаційного простору Прикарпаття, що обумовлюють збереження та використання народної культури та етнотуризму в туризмі та рекреації, виділимо такі:

а) природні умови середовища – впливають, насамперед, на форми етнотуризму, що розвиваються на цій території. Природоохоронні території – надзвичайно важливий ресурс для розвитку всіх видів рекреації населення. Науково обгрунтоване і ретельно організоване з дотриманням всіх екологічних вимог туристичне використання периферійних зон природно-заповідних територій дозволяє зберегти центральні, недоторкані зони цих територій з їх унікальними біологічними видами. Всі

природоохоронні території мають чудові природні й культурно-історичні ресурси для розвитку різних видів туризму;

б) цивілізаційні процеси – обумовлюють занепад локальних традицій, які стають нецікавими у повсякденному житті. Послуги та заходи, які пропонуються мешканцям, не мають автентичного характеру. На потреби туристів навіть створюються різні обряди та звичаї, які не були розвинуті в регіоні. Це обумовлює втрату автентичності, що несе з собою негативні наслідки, обумовлює зміни етнічно-культурного та природного середовища. Штучно створюється простір, у якому турист себе комфортно почуває, але без живого контакту з туристичною реальністю. Туристичні атракції відповідно змінюються на потреби туристичного руху та пристосовуються до смаків клієнтів. Але туризм і рекреація захищають культуру локальних спільнот від повного знищення, створюють попит на регіональні пам'ятки та витвори мистецтва;

в) історичні умови;

г) діяльність туристично-рекреаційних фірм – впливає на збереження окремих елементів народної культури, яка отримує масовий характер (організація виставок, фестивалів, конкурсів народної культури тощо). Багато традицій розвивається, збільшується почуття регіональної індивідуальності; на територіях, де туризм і рекреація розвивається інтенсивніше, в пропозиції послуг входять також елементи локальної народної культури.

У період тотальної глобалізації світу проблема впливу етнокультурних особливостей регіону на архітектуру і туризм є надзвичайно актуальною.

Головним завданням архітектурної підтримки проявів етнодизайну в туристичній та рекреаційній сферах Прикарпаття є організація території для реалізації автентичного простору. До часткових завдань можна віднести: а) удосконалення мережі туристичних маршрутів у регіоні для збереження і підтримки потенціалу народної культури; б) архітектурна організація туристичних маршрутів з урахуванням вимог народної культури; в) обґрунтування нових форм рекреації.

Етнодизайн впливає на всі сфери людської діяльності, оскільки його коріння закладено в народних традиціях, звичаях, культурі та мистецтві етносів.

Складова етнокультури є пріоритетною у всіх сферах суспільного життя.

Важливим чинником, що формує етнокультуру Прикарпаття, є ритуал проведення великих християнських свят, які водночас поєднують народну творчість, прадавній обряд та сучасні звичаї з неодмінним використанням предметів декоративно-ужиткового мистецтва та традиційного народного вбрання.

Таким чином, успішний розвиток рекреаційно-туристичного простору Прикарпаття залежить від вмілого використання природних умов, історичних характеристик та світоглядно-ментальної сутності людей, їх освіченості, відчутті естетичних потреб.

*Лариса Корницька
(Хмельницький, Україна)*

ЕТНОДИЗАЙН ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті розглядається етнодизайн як змістовна та унікальна практика і передумова екологічної безпеки, обумовлена необхідністю пошуку відновлення гармонійної взаємодії людини з природою, внаслідок екологічних проблем, що були породжені у XX ст. та продовжують спричиняти негаразди у XXI ст.

Ключові слова: етнодизайн, екодизайн, технократичне суспільство, природне середовище, освіта та виховання.

In this article ethnic design considered as meaningful and unique experience and practice of environmental safety, due to the need to find recovery harmonious interaction